

Beogradskie Novine

Br. 63.

BEOGRAD, utorak 6. marta 1917.

Godina III.

Ratni Izvještaji.

Izvještaj austro-ugarskog glavnog stožera.

Kb. Beč, 5. marta.

Istočno i jugo-Istočno bojište:

Nema ništa za javiti.

Talijansko bojište:

Na primorskom frontu bila topnička vatra i vatra minama kod poboljšanja vremena opet življa. Na večer su Talijani osobito žestoko gadali Kostanjevinu. U blizini Dolje kod Tolmin a našle su izvidnice 37. pješačkog puka do jednog stražnjeg neprijateljskog rova, gdje su svladale posadu i povratile se bez vlastitih gubitaka sa 10 zarobljenika. Na istočnom tirolskom frontu sjeverno od doline San Pellegrino navalili su Talijani protiv Cima di Costabellu. Poslije s izmjeničnim uspjehom vodjenih borbi uspjelo je Talijanima da zauzmu jedan naš prednji položaj. Borba još nije završena.

Zamjenik glavnog generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog vojnog vodstva.

Kb. Berlin, 5. marta.

Zapadno bojište:

Kod jasnog vidika bila je na mnogim mjestima fronta borbeni djelatnosti jača nego li prijašnjih dana. Poslije jače vatre navalili su Englezzi sjeverno od Somme, a južno od Šume Saint-Pierre-Vaast. Nakon žestoke borbe ostao je jedan dio rova na drumu Bouchevnes-Moislans u nijovim rukama. Na ostalim su mjestima odbijeni.

Na istočnoj su obali Maase zauzele naš čete na juriš francuske položaje u courriereskoj šumi u širini od 1500 metara, te odbile sve noćne protivnapade. Isto je tako i na jugo-istočnom rubu poseske šume oduzeta Francuzima jedna važna zemljšna tačka. Kraj krvavih gubitaka, koje su ustanovile naše izvidnice, koje su uznapredovalo preko zauzete linije, izgubio je neprijatelj 6 zarobljenih časnika, 572 zarobljena vojnika, 16 mašinskih pušaka i 26 brzometnih puščanih strojeva. U mnogobrojnim vazdušnim borbama izgubio je neprijatelj juče 18 letilica, jedna je od ovih oborenja sa zemlje. Naši gubici iznose 4 letilice.

Na istočnom i makedonskom bojištu bila je borbena djelatnost neznačna.

Prvi zapovjednik glavnog stana pl. Ludendorff.

Podlistak.

Bora Stanković:

Beogradske štene.

Moj novi izdavač i prodavac knjiga.

Koliko sam se obradovao, kada nađoh na nedirnute „Božje Ljude“. Pa još 3000 komada. A sasvim se oveseli, kada još dobih dozvolu od vlasti da ili mogu prodavati. „Bravo Borisave, počeh sam sebi čestitati. Sada si na konju i baš si srećan čovek“. 3000 komada po krunu komad, to je 3000 kruna. Neka ode na procenat i troškove najviše 30% to je čista para 2100 kruna. A poznat sam, imam ime te kritika mi nije potrebna. A što je najglavnije imam svoga staroga izdavača, knjižara, koji je i pre i sada prvi i najmodernejši u Glavnoj Čaršiji. I biću velikodusan. Neću mu tražiti da mi odmah položi celu sumu, već neka mi mesečno na račun te sume izdaje kao neku platu, staljan prihod. Od 2100 kruna izračunah da će za sedam mjeseci imati po 300 kruna. „Može, velim ja sebi, opet se vraćaju moja vremena, kada će me žena kao nekada moliti: da joj kažem tačno koliko zarađujem, ne zbog toga, što sve to kući ne donosim, nego da po veličini sume, a koju ja lično trošim mogla nagadati i izvoditi zaključke kuda i na kakva „opasna“ mesta dolazim.“

— Stojanoviću, — vičem ja još sa ulaza u radnju moga izdavača, — evo svršio sam! I počeh mu pokazivati dozvolu za prodaju.

Odgovor Austro-Ugarske na američku notu. — Francuski položaji na Maasi zauzeti na juriš.

„Najnovija senzacija“ — Njemačka i Meksiko.

Wilson je izdao plakat, koji mora uzbunjivo uticati na živce zapadnog i južnog dijela Sjedinjenih Država, gdje, kao što je poznato, ni najmanje nijesu raspoloženi za kakav oružani sukob sa centralnim silama, već gdje su svi upriliči na problem, koji se tiče njihove vlastite kože, naime na pitanje o useđivanju Japanaca i Kitajaca i na radničko pitanje, koje je s time u vezi. Prva vlijest o stvari o kojoj danas govorimo, a koju je iz Švicarske dobio jedan peštaški list, nije zvučila mnogo vjerovatno, jer se u njoj javljalo, da je njemačka akcija još u toku, pa ne bi bilo vjerovatno, da bi mjerodavni dopustili da o takvoj akciji dodje do ušiju drugoj kakvoj neutralnoj državi osim one, kojoj je bila namijenjena. No sada se sadržina ovoga glasa prikazuje kao „plakatiranje“ jednog „otkrivača“. Time je sve kazato, a dimenzije ovog događaja opet se vraćaju u normalni obim, pa je time data i mogućnost, da se on kritički razmatra. Pošto je oval događaj „otkrivač“, to on time dobija izvensnu nijansu, koju on u stvari nema. U stvari se sve odigralo na potpuno priroden način i u obliku prethodnog diplomatskog rada. Jednoga dana Amerika se bila približila protivnicima Njemačke, pa je li onda čudo, što je ova poslednja preduzimala potrebne mjeru, da ovog svog mogućeg novog protivnika parališe ili bar da ograniči njegovu djelatnost. A zar je već na cijelom svijetu ovladalo mišljenje, da središnje vlasti nemaju nikakvog prava na dobru maštu i dobro smisljene ideje u zgodnom času. Ovo je bila diplomatska, — da se izrazimo sudski, — „nužna samoodbrana“, da se naime pridje naprirodnjem sredstvu — to jeste, da se nadje nov saveznik. U ovome je sredstvu do sada bio nenadmašan sporazum, koji je najazio sve novih trikova, da još koga uvuče u rat. Za ono pak, što je učinilo njemačko ministarstvo spoljnih poslova, našli su naziv: „zavjera“.

Prvo su se opet moralni mobilisati moralni prohtjevi anglo-saksonske rase. Ova se senzacija moralu pustiti

medj američki narod, da se on podsjeti na njenu otadžbinu.

Amerika bijesni ili bar će bijesniti. Ta Texas i Arizonas imali su da iščeznu iz američke svijedane zastave, u kojoj, kao što je poznato, svaka zvezda predstavlja jednu državu. Svakako da će se raspoloženje pootkriti i s time se mora računati. A kako misli Wilson o ovoj stvari, čiju je tajnu predao javnosti? On se mnogo ne buni, jer je sad dobio ono, što mu je bilo stalo da dobije, naime vlast nad vojskom i flotom, a time i nad ratom ili mirom. On želi, da najače oruđje jedne države — vojska, bude koncentrisana u njegovu ruci, ali ne da bi ga on u borbi upotrebljio, već da bi ga on čuvao, a da uz to njime prijeti u diplomatskom optuženju. On bi duže no iko u Sjedinjenim Državama razmišljao o pitanju „rat ili mir?“ On bi od svoje moći učinio najmudriju i najčovječniju upotrebu, on bi diplomatski iskoristio vojnu moć u svojim rukama. Jer Wilsonov je ideal, da postane onaj čovjek, za čije ime u istoriji na prvom mjestu biti vezan budući mir. On hoće, da svjetska istorija za njega piše da je on, jednovremeno strpljiv i energičan, prodora s miroljubivošću i blagošću. On radi dijelom iz slavoljublja, dijelom na osnovu iskrenih etičkih pogleda na svijet.

Da nega nije siliko uzbunila njemačka namjera odnosno Meksika, koliko on želi, da to bude slučaj sa njegovom republikanskom okolinom, dokaz je njegovo okljevanje, da otkrije „zavjera“. Daže on u njoj zbilja gledao tako strašan šamar političkom moralu, kako je on sada daje tumačiti u Štampi i pred kongresom, to bi on odmah objavio, sve što zna o njoj. No on je čekao s tim objavljinjem. On je tu stvar krio od javnosti, bojeći se, da ova ne napravi od nje povod za rat. Tek kada su se republikanci protivili davanju diktatorske moći u njegove ruke, on je pristupio ovome otkriću, da njime obrazloži potrebu njegovogovog koraka. No baš činjenica, što su republikanci, dakle imperialisti i pristalice rata medju Amerikancima, nepovjernjivi prema njemu, tako, da on mora uzbuniti baš njih, da bi ih privolio, da mu daju željeno punomoćje, daje jas-

nu sliku o ličnosti i političkim idejama predsjednika Wilsona. Demokrati, koji znaju, da je pitanje o ratu i miru kod njega u dobrim rukama, pošto su ga oni i izabrali kao svoga kandidata, a na osnovu njegovih miroljubivih tendencija, demokrati ne sumnjuju u to, da će se rat najbolje izbjeći baš ako se puna vlast dadne u njegove ruke.

A i republikanci su to dobro znali; glasali su protiv njega, jer su bili zabrinuti za čast i slavu Sjedinjenih Država i bojali se, da one neće izvući nikakve koristi iz ovoga rata. S obzirom na takvo stanje stvari, Wilson pristupa demografskom sredstvu: On u cijeloj zemlji priređuje kao neki senzacioni bioskopski film sa naslovom „Amerika i Meksiko“. On nije baš najbolji predsjednik, a naročito republikanci smatraju, da ima mnogo ljudi, koji bi bolje predstavljali interes Sjedinjenih Država. No on je sada predsjednik, dakle ipak vrlo značajan faktor u državnom aparatu velike američke republike, a uz to se svojim „otkrivcem“ obavio ka nekim nimbusom razdraženosti i aktivnog patriotizma. Uslijed toga mu sada vjeruju, pa mu odobravaju one zahtjeve, koje su ranije odbijali. Vlast je u njegovoj ruci. Wilsonu se možda ovoča časa smiješi brk. On je sada najmoćniji čovjek u Americi, a već sanja i o tome, da bude najmoćniji čovjek na svijetu i da mu nametne mir. Sa tajanstvenim gestovima on odjedna, da daje dalja obavještenja o novom „otkrivcu“, jer želi, da cijela stvar ostane kao u nekom romantičnom mračku, uz to u cijeloj stvari još igra glavnu ulogu jedan detektiv, čovjek, čiji je život tobož u opasnosti, ako se objave još dalje pojedinosti, a pored toga još se tvrdi, da interes Sjedinjenih Država zabranjuju, da se ova stvar potpuno razjasni. Jednom riječju: predsjednik Wilson dao je gradju za čitav senzacioni „detektivski“ bioskopski film od jedne stvari, od jednog političkog događaja, koji on u sebi stvarno i sam ubraja među najobičnije i najsvakodnevnejše stvari na svijetu. U strogo presbiterijanskim crkvama u Americi, u kojima se propovijeda potpuno odvajanje života, duševna i tjelesna dijeta, visoko moralna askeza, daju se često „religiozni“ filmovi, a poslije njih,

— za naše pojmove malo neobična stvar u crkvama, — filmovi, koji donose vesele scene iz svakodnevnog života, kojim vjerna pastva treba duševno da se odmori, kao na primjer neka ljeta utakmica u boksovaju. Ovu mješavini moralu i naivnosti uz potrebu ne baš najpristojnijih sredstava, nalazimo i u američkoj politici: Senzacioni film i vječiti mir medj narodima.

Odgovor Austro-Ugarske Americi.

Kb. Beč, 5. marta.

Ministar je za spoljne poslove predao austrijskom poslaniku Panini i Edlu jedan „aide memoire“, u kojem se u glavnom veli: Ovaj akt uzima obzira na utanačenja pomorskoga prava, ustanovljenih na haškoj konferenciji i londonskom deklaracijom. Ova su utanačenja stavljeni od Engleske na početku rata izvan snage. Engleska je izmjenila listinu kontneranda, jer nije propušta ni onih artikala, koje ljudi danas najviše trebaju. Poslije toga objavila je Velika Britacija jednu, kao blokadu označenu zavojenu zonu, da time središnje vlasti odreže od svakoga uvoza. Dvije su godine središnje vlasti okljevale, dok su se konačno riješile, da odvrate milo da drago i objavom pootvoreno podmorničkoga rata malo osjetnije pričave. Američka vlast naglašuje sada, da se prema principima medunarodnoga prava neprijateljski brodovi, izuzevši da kane pobjeći ili se oduprijeti, ne smiju uništiti a da se prije ne učini sve, što je potrebno za spašenje posade. Ove principe može zaračena stranka samo tako izvršiti, ako prije uništenja opomeni svaki brod. Austro-ugarska je vlasta posve istoga mišljenja, no naglašuje, da se ova opomena može izdati ili po zapovjedniku onoga ratnoga broda, koji hoće da potopi koji brod, ili da se ta opomena izda prije polaska na put. Ali pak jednom opštom opomenom svih u pitanje dolazeći brodova. Dužnost je upozorenja i opomene dakle u punoj mjeri izvršena jednom opštom opomenom.

Kad bi se ostalo kod zahtjeva, da neposredno prije potopljenja mora uslijediti upozorenje, s jedne bi to strane dovodilo do nepotrebnih okrutnosti, s druge bi strane bili povrijedjeni opravdani interesi ratujućih stranaka. Jasno je, da je i nakon upozorenja vrlo teško spasiti putnike, pa je zato mnogo bolje sredstvo, da u opšte sprječi svaki putnički saobraćaj. Vrlo je nepriyatna stvar, kad bi koja neutralna država sprječavala jednu ratujuću dr-

— Kako kod tebe? I šta ćeš ti da prodas kod one tvore sirotinje? Upitava ga u čudu, jer je bio neki činovnik u sirotinskom recну.

Njegovu puno, sa nasmejam očima lice još dobročudnije se poče razvlačiti u onaj njegov malo u ironiji osmeh:

— More glaj si posla Borkane. Opet Bog da pomože ovu sirotinju. Opet ćeš sada više videti od sirotinje i više ponositi i pažnji nego od onih tamno. I poče pokazivati glavom na Glavnu Čaršiju, Knez Mihajloviću i t. d.

Obradovan time poruči i drugu rukiju. Ali pipajući se po džepu da vidi dim da li imam da platim i tu drugu, poče se šaliti sa kafedžijom.

— Stojane, bre, vani kafedžije, — Pisac treba da se zadruži i da platit Štamparu, knjigovezaču, da izdrži kritiku, i onda knjižaru, čuvenome, prvo izdavaču da doneše koje će on posle prodavati i piscu po kad kada uđeliti deset ili petnaest kruna i godinama nikako ne izvršavajući obraćun jer tobož „grdnja gomila leži neraspodrada“.

Počeh se osvrati po Knez Mihajloviću ulici i zagledati u onaj primerak „Božje Ljude“ koji sam knjižarima pokazivao. I kao svaki prognani i nedostojni ovoga gospodskoga kroja, ovih raskošnih knjižara i njihovih izloga uputismo se ovamo, našem kraju, na Dunavu, cdakle smo se i izvukli i došli.

I kao uvek, ma da sam se svakoga dana zaricao, pa i samom kafedžiju i oči to govorio, opet svratih kod „Tri šešira“.

— Kako kod tebe? I šta ćeš ti da prodas kod one tvore sirotinje? Upitava ga u čudu, jer je bio neki činovnik u sirotinskom recnu.

Njegovu puno, sa nasmejam očima lice još dobročudnije se poče razvlačiti u onaj njegov malo u ironiji osmeh:

— Al! — Odbi me onim njegovim grubim osmehom i kada se šali, a kada je umiljat kada je zbilja ljut. Ne može to tako. Pa ja ti juče kupih dve knjige i šta hoćeš više? Nastavi on.

— Jer, ali od juče ja sam samo kod tebe popio već četiri knjige ako ne i više.

Tu sam, kao obično sačekao i moje svakidašnje praktioce i komšije i Jakova piljara i Stojana Šusteru. Od

onda kao u nekoj naučnoj „ekspediciji na Severni pol“, idemo našim kućama, u našem kraju, na Dunavu. Prvo pustimo napred Jakova piljara, da nam „prt“ put. On, uvek zagrejan i nikada ne zakočenim nekim jakim, kao polučićima cipelama i sa dva-tri navučenih na sebi pantalone ide slobodno i rasstreša oko sebe sneg. Odmah za njime ide Stojan Šuster, već po malo utrođen od Jakova putanjai da bi ja, kao svaki gospodin ali zato sa našlajbom pendžetama na nogama išao već po sasvim uravnatoj i ugaženoj stazi. I kao ono „drumski konji“ već kod Gundulićevog Venca, kod Dare kafedžike, mahinalno stajemo. Ja prvi počem da protestujem:

— Nećemo! Sinoć smo se zarekli, da više ne svraćamo.

Ali Jakov, ne izvlačeći ruke iz džepova niti otrešajući sneg oko onih svojih cipela i pantalone već glavom gura u vrata i više:

— Otvaraće.

I vrata se zaista kao sama od sebe tako voljevno otvaraju i mi ulazimo unutra odakle nas predusretia zvonak i mazan smek gospa Dare kafedžike:

— Zar bi smeli da prodje, a da ne svratite.

I ona se, uvijajući polovinom, kršči punim plećima i zveckajući ključevima od kase obešenim o poj

zavu, koja se bori može biti za svoj opstanak, da vrši sve mјere za svoju obranu i to jedino iz razloga, što se jednom njenom državljanu prohtjelo, da se vozil na neprijateljskom brodu. Jedno lice, koje u ratu na kopnu nalazi u ratno područje, nosi samo za sebe svu odgovornost za sve eventualnosti. Ovo je pitanje bilo u vijek neosporno. Ne postoji dakle nikakav razlog, da se isto ovo pravilo ne protegne i na rat na moru.

Što se tiče oboružanih trgovaca brodova, ističe nota monarhije, da niko ne može tražiti od ladja podmornica, da one izložene vatri neprijateljskih topova preduzimaju izvidjaje i pretragu trgovaca brodova, koje sretaju na moru. Oboružani se trgovaci brodovi moraju dakle smatrati kao obični gusarski brodovi.

Na kraju poriče nota tvrdnju, da su nenaoružani engleski brodovi potopljeni od austro-ugarskih podmornica. Ako je austro-ugarska vlada bila prisiljena, da zatvaranjem mora spriječi plovdbu, učinila je to samo u nužnoj i opravданo samoobrani. Ako ova posljednja faza rata iziskuje žrtve i od strane prijatelja, ministar spoljnih poslova naglašuje, da su mu razlozi čovječnosti i postizavanje prava neutralaca isto tako na srcu, kao i u Americi.

Engleska i rat.

Engleski glasovi protiv uslova entente za mir.

(Naročiti brzojav „Beograd. Novina“)

Beč, 4. marta.

„Politische Korrespondenz“ javlja: U sjednici engleskog donjem doma od 20. januara izjasnilo se nekoliko vidjelišča otvoreno i energično protiv uslova sporazuma za mir, iskazanih u noti, upućenoj Wilsonu.

Liberalni Ponsonby podjeća na mnoge izjave, koje su u svoje vrijeme dali ministri, da ovaj rat nije ni osvajački ni napadački. On dakle žali, da je sporazuma postavljeni uslovi stoje u direktnoj opreci s tim izjavama. Mnogima ljudima nerazumljive tačke u tim uslovima entente upravljene su na slom Austro-Ugarske i na raspad Turške. I onda ne možemo reći, da se ne ide za uništenjem neprijateljskih država. Mi smo stupili u rat za zaštitu malih narodnosti, a sad izgleda da ga vodimo za povećanje većinskih država. To nam nije povećalo prestiž. Hoće se, da Njemačka bude kažnjena; ali produženjem rata ne kazni se samo narod Njemačke, već i narod Francuske, Rusije, Italije pa i Engleske.

I revoljan, bivši ministar u kabinetu Asquithovom, pita je, kakve su namjere entente u pogledu Austro-Ugarske. Rječi, do sad upotrebljene, mogile bi značiti potpuni raspad austro-ugarske monarhije, i mi treba da razmislimo, da li je vrijedno radi toga da produžavati rat sve dokne, dok ne posljednje sve neprijateljske glavne gradove i dok ne uništimo sve neprijateljske vojske. Ako treba za narodnosti u Austriji da se postigne potpuna nezavisnost, onda nemam razložnog argumenta protiv potpune nezavisnosti Irlandske i Finlandije. Rušenje jedne velike države radi cilja, koji se ne primjenjuje i na druge, stvar je, za koju ne bi trebalo voditi u smrt naše vojnike. Kazano je, da mi ne vodimo osvajački rat. Pa kako se onda ima razumjeti izjava kolonijalnog sekretara, da mi ne namjeravamo vratiti njemačke kolonije? Govornik se slabo uzda i na predstojecu proljetne krvavljenje, koje mnogi ljudi očekuju, kao što su ga očekivali početkom svake ofenzive, ali čiji je svaki svršetak pokazao velike gubitke.

Radikalni Suowden rekao je, da je hvaljiva i indiskrekcija vrhovnog zapovjednika Haiga uzdrmala vjeru mnogih ljudi u njegov sud

i gledajući u nas pobijedosno nasmejanim očima kao u neku svoju omadjiju decu, okreće se svojoj devojčici, i zapoveda joj:

— Donesi kisela kupusa za gospodu! Kao hoteći time da nas odlikuje od ostalih gostiju.

A vala imala je i zašta da nas odlikuje, jer da je pored nas, t. j. u našem društvu još i tamo Čića Ilija glumac i onda, što neko reko, jednoj kafani drugih gostiju nebi bilo potrebno, jer tako smo bili umereni.

U tome u kafani udje i četvrti komšija, berberin. Ali udje nekako smučeno. Pogledasmo ga bolje. Polucilinder mu iskaljan, kolena, pantalone takođe u blatu kao i laktovi ruku. Kada li se udesi ovako rano? Pomišlismo.

— Ja danas slavim? kao uvek stidljivo i nasmejano pridje nam i sede za našim astalom.

— Kakav li je ovo čudan slavljenik? Pomišlja, gledajući u njegovo rume, plavo lice, sa malim brčićima. Drugi slavljenici, na svojim slavama obično se u veće udesu ali ovaj još u podne još valja nije ni slavski kolač presekao, on se već udesio: ostavio kuću i goste na evo zarediao po kafama. Ali nije to bilo. Kako se vozio tramvajem, silazeći, nije pazio i okliznuo se da ga umalo tramvaj nije pregazio i zato, u čast svoga spasenja, sada hoće da slavi. I dok je on to na dugacko pričao Stojanu Šusteru, Jakov

i njegovu zdravu pamet. Belgija nije nikada bila pravi uzrok ovoga rata. Mi smo optužili Njemačku zbog povrede ugovora, ali jedva da ima narod, koji nije povredio ugovor, ako je to ležalo u njegovom interesu. Sam lord Fisher rekao je, da umjeriti se u ratu znači: biti impedantan.

Kulturni rad u Arbaniji.

Prije nekog vremena se napunilo godinu dana, od kako su austro-ugarske čete poslije uspešne vojne zapojele kraljevinu Crnu Goru; 10. januara pao je glavni bedem zemlje — Lovćen, visok 1700 metara, a nekoliko dana docnije zauzeto je bez borbe i Cetinje. Pošto je zauzeti i Bar i Ulcinj, ova je mala država potpuno okupirana. Poslije Crne Gore došla je na red Arbanija. Kovačeva vojska nadirala je sa sjevera, a Bugari sa istoka, dok je srpska vojska nastavljala svoje pohodenje ka Jadranskom moru; za njom su pošli Talijani, koji su u drakoj bitci toliko potučeni, da su morali napustiti zemlju sve do Aylone. Austro-ugarske čete ulazile su jedno za drugim u sve važnije gradeve i počele su sa sistematskim podizanjem smrtno iznurenje zemlje.

Od toga je vremena, — piše svome listu dopisnik velikog njemačkog lista „Hamburger Nachrichten“ izvršen miran i beskrajno plođan rad. Osvajači u zemlji nisu tako reći našli ništa, već su sve moralni potoci iz početka. U prvom redu moralno se voditi računa o tome, da se zemlji nabave najpotrebitne životne namirnice; njime su bile u ne može biti goru položaju, žita skoro u opšte nije bilo, a stanovništvo je u skorom vremenu očekivalo glad. Sve se moralno uvoziti, i to najvećim dijelom pomorskim putem uz velike opasnosti, i to je jedna od mnogobrojnih do sada još nepoznatih zasluga austro-ugarske monarhije, što su se sve teopasnosti uspešno izbjegle. Pošto je za rukom, da se koliko toliko naknadno izvrši obrada zemljišta i da se nadoknadi ono što je nedostajalo, tako da se zemlja spase od najveće nevolje. Poslije toga valjalo je dobro zapeti. Opet je austro-ugarska uprava stajala pred sličnim teškim zadatkom kao nekada u Bosni, čak što više još sa mnogo težim zadatkom, nego što je bilo uredjenje Bosne, pošto je austro-ugarska tamo zamjenila jednu istinu lošu, ali ipak organizovanu državnu upravu. U Arbaniji pak tako reći nikada nije bilo nikakve uprave. Ovdje su se međusobno borili mnogostruki uticaji, koji su paralizali ono malo poštenih pokušaja, kojih je bilo. Uslijed ove zbrke intriga, gdje je svaki vukao na svoju stranu, propao je i pokušaj stvaranja nezavisne Arbanije pod knezom Wiedom. Ovaj pokušaj ima samo tu jednu zaslugu, što je dao zastrašujući primer, kako ne treba da se radi. Doduše je svjetki rat i u Arbaniji stvorio čistu situaciju — talijanske škole više nikad neće otvoriti svoja vrata, a i san o talijanskoj vlasti na istočnoj Jadranskoj obali, saliranjen je za vječita vremena. Dalje je svršeno i sa vlašću Esada Topčanskog i njegovih pristalica, a on sam napustio je zemlju i oglašen je za izdajnika. Sam pak narod imao je za ovu godinu dana vremena, da učini upoređenje između Esadove politike, koja se rukovodila talijanskim uticajima, i učinim prohtjevima, početnim zajedničkim težnjama cijelokupnog sporazuma, i austro-ugarske uprave, koja se stara samo za fizičko i u pametnoj mjeri za tjelesno blagostanje stanovništva. Arbanija doduše još nije stekla jedinstvo, do koga će se samo teško doći, a kojo će biti stvoreno samo posljenim razumnim saznanjem pojedinih plemena, koja stanuju u zemlji. Ali za to je postignuto jedinstvo u ra-

du na privrednom podizanju cijele zemlje. Nestalo je postolovstava, trke za koncesijama, jednom rješujući cijelog sebičnog načina eksploraciju od strane najraznovrsnijih elemenata, a na njihovo mjesto stupila je čvrsta, nepristrasna i svjesna vojna uprava, koja je u ovome ratu već na toliko mesta počinila prava čuda. To važi i za Arbaniju.

Onaj, koji je zemlju poznavao prije rata, zaujemice od čuda, kada po zaključenju mira ova zemlja bude otvorila vrata trgovcu, industrijalu i putniku u opšte. Dok ranije gotovo nije bilo nikakvih puteva, sada Arbanija već ima mnogo stotina kilometara dobro izgradjenih drumova, grade se mostovi, isušavaju bare, a time se međusobno saobraćaju otvaraju mnogi krajevi, koji su do teli bili prirodnim prebijekama odvojeni jedan od drugog. Iz tih popravki saobraćaj izrodiće se svakako i privredni polet; svaki koji poznaje zemlju, uvjeravaće, da u njoj ima mnogo prirodnoga blaga: metal, uglj, petroleja; dalje da su ravnicu u Arbaniji došta plodne i dovoljne, da ishrane dosta malobrojno stanovništvo. Maslinu će opet steci stari svoj značaj, a u mjesto dosadašnjeg kukuruza, sijaće se žito i sadiće se krompir. Već sada je uvedeno dosta poljoprivrednih sprava i mašina, na čiji se upotrebu stanovništvo postepeno navikava; najzad će isčeznuti dreni plug i drugi prepotopski alati. I na polju umne kulture imaju mnogo da se uradi. U kratkom vremenu, za koje je postojala nezavisna Arbanija, mnogo su se trudili neki školovani Arbanci, da evropskoj civilizaciji proruke put u svoj narod. Možda su u svome radu bili i svrši nagli, nesistematski. I ovde će morati, da se stopočne iz početka. Osnovne škole moraju sačinjavati osnovicu; te škole ne smiju biti onakve, kakve su podigli Talijani, gdje je nastava imala samo cilj, da narod potajani. One moraju biti na narod, t. i. na arbanaškoj osnovi, kao što ih je stvorila Austro-Ugarska, a u međuvremenu proširila preko cijele zemlje.

Time je istaknuto pitanje o daljnjem političkom budućnosti zemlje, a ujedno dodirnut i vrlo važan ratni cilj dunavske monarhije. Iz po gđejkojih momenata proizlazi, da se takva vremena, kakva je prezivila ova nesrećna zemlja, neće više vratiti. Austro-Ugarska će držati svoju ruku nad Arbanijom i ova će, kako to glasi u pozivu vojnog zapovjednika povodom jednogodišnjeg posjedovanja arbanjske zemlje vojskom cara i kralja, čija je osoba u predstavi tog primitivnog naroda obwijena naročitim nimbusom moći i slave, po mogućstvu što skorije stupiti u prava samouprave. Do toga je do duše još dug put, ali cilj je postavljen i taj cilj neće biti prisajedinjenje, ali svakako jedini uticaj u svima političkim stvarima. I za austro-ugarsku ne može više da ostane formula, kojom se mislio prije svjetskog rata i posljede balkanskih ratova izlaziti iz raznih neprilika, formula, koja glasi: Što je arbansko, neka bude arbansko. Takovo rješenje značilo bi povraćanje staroga zla, koje je oštRNA mača na zagonila. Takvo bi rješenje prekorčeno prije svega pobedu, koju je monarchija na tom bojnom polju već izvojivala i koju čvrsto drži u rukama. I kako će, po svemu sudeći, Italija izići iz ovoga rata pobijedjena i oslabljena, te neće moći da misli na politiku daljnjih osvajanja u Sredozemnom moru, to neće moći da smeta novom stanju stvari, a to je ratni cilj, koji se podjednako tiče i Njemačke i Austro-Ugarske i njihovih saveznika.

Tako izgleda arbansko pitanje u pravoj svojoj svjetlosti, jer nije uzalud zbog njega prije ovog rata visio čitavu godinu svjetski mir o jednom končiću. Da su tada bili spremni protivnici, oni bi još onda upotrebili to pitanje kao razlog za napad. To, što danas radi monarchija u Arbaniji, jeste rad kulturni, koji treba da

— Imam! I počeh mu je pokazati.

— Dobro je! odvrati on. Sutra pošalji za sada 500 komada. Pošto beše komad?

— Kruna! Odgovorih još više začudjen.

On se maši u nedra i otuda ne gledajući koliko izvuci i pruži mi. Bilo je oko stotinu i više kruna.

— Evo ti! Ovo za sada, da ti se nadje. I kao dosetivši se nećemu još pametnjem nastavi: — Nego znaš šta?

Vidim ni ti nisi, kao i ja da čuvaš novac. Nego sutra pošli tvoju kćerkicu kod mene na pijacu pa što ti treba za kuću, neka uzme. Imam masti, suva mesta, slanine. Pa koliko ti treba neka uzme, a posle ćemo da odbijemo od knjiga, što prodamo. I da bi izbegao zahvaljivanje od mene, okrenu se Stojanu Šusteru, i berberinu i tvrdim rešenim glasom počeo im dokazati i razlagati svoje spremjeni plan kako će prodavati knjige.

Kao što znaš sada na pijaci samo kod mene ima masti, slanine, suve šljive i drugo. I čim dodje mušterija, ja ču prvo knjigu da ponudim, prvo nju mora da kupi pa onda masti i meso. I onda mora, ja šta će! Dovrši pobedno Jakov.

U tome se i berberin javi:

— Ja ču ih prodavati.

— Kako? Začudiš se.

— Tako! Imaći li dozvolu?

— More kakav novac! Dobacih mu.

uzdigne zemlju i da joj povrati neka pašnji njezin ugled. I zato mora Arbanija da učestvuje u tom radu, koji je Austro-Ugarska stavila sebi u zadatku.

Godišnjični uprave u Crnoj Gori.

Povodom godišnjice postojanja vojne glavne gubernije „Cetinske Novine“ u svome članku pod naslovom „Jedna godina“ govore o radu c. i. k. vojne glavne gubernije u Crnoj Gori i upozorju na nesebičan, fini, ali neumorni i brižljivi rad glavne gubernije kao i na to, da su mir i red, dva u Crnoj Gori davno nepoznata pojma, ponovo povraćeni, i veli: Samo je jedna godina bila potrebna pa da napuštajući i odavna nepovjernjivošću prožeti Crnogorac stekne opet povjerenje. Vojna uprava rješila je pitanje o ishrani, pojavivši se u tomu načinu, da se ne ograniči podmornički rat vodi u stvari tek od 8. februara, nijesu očekivale i nadmašujuće sve, što se u tom pogledu smatrao mogućim. Ovdje se ni ne govorio o drugom, nego o ovim podmorničkim uspjescima.

Amerika i središnje vlasti.
Naoružanje američkih trgovinskih brodova.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Haag, 5. marta.

Prema broju glasova u poslaničkom domu glasali su za predlog ne samo sve demokrate, nego naimanje još 175 do 200 republikanaca. Glasanje je, kako „Daily Chronicle“ javlja, izvršeno pod pritiskom predsjednika, jer je on, kako listovi saopštavaju, izjavio, da će akademski kongres ne primi potpuno njegov predlog, raditi sa svim na svoju ruku. Tako isto su pod utiskom pisanja listova i mnogi ugledni birači uticali na svoje poslanike u istom smislu.

Otpor američkih brodara.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Basel, 3. marta.

„Daily Chronicle“ javlja iz New-Yorka: Većina brodara, u prkos usisaju „Orlancu“, protive se da odobre plovidbu svojih brodova. U New-Yorku štrajkuje 18.000, u Bostonu 22.000 radnika.

Njemačka.

Njemačka trgovinska flota.

Wolff u ured javlja: Američka štampa donosi saopštenja o uputstvima spoljnoga ureda njemačkom poslaniku u Meksiku da slučaj, da Sjedinjeni Američki Države poslije objavljenog neograničenog podmorničkog rata ne bi ostale neutralne.

Od ovih je vijesti u stvari istinito ovo: Pošto je zaključeno, da se 1. februara započne sa neograničenim podmorničkim ratom, moralo se, s obzirom na dosadanje držanje američke vlade računati s moguća konfliktu se Sjedinjenim Državama. Carski poslan

U istom listu ima nekih podataka, iz kojih se vidi, da se u Petrogradu i Moskvi vrši apšenja u masi. I ovaj list veli, da su se posljednjih dana desili u Rusiji naročiti unutarnji politički dogadjaji. Ti dogadjaji su kako izgleda, izazvali obustavu ruskog poštanskog saobraćaja, a naročito izostanak listova.

Engleska i kolonije.

Pregled oslobođenih u Engleskoj.
(Naročiti brzovoj „Beogradske Novine“.)

Rotterdam, 3. marta.

Engleski vojni savjet je naredio pregled svih, koji su oslobođeni vojnike službe, i to ljudi ispod 30 godina, zaključno sa sveštenicima i bogoslovima.

Najnovije brzojavne vijesti.

Američki dum-dum metci za Meksiko.

(Naročiti brzovoj „Beogradske Novine“.)

Berlin, 5. marta.

Prema vijestima new-yorskih listova od 8. januara američki član kongresa, Julius Kohn, iz Kalifornije, na svome putu za meksikansku granicu je utvrdio, da su američke tvrtke nabavljale za meksikanske vojske dum-dum metke. Kohn je vidio te metke i lično se uverio o tome, da oni potiču iz američkih tvrtica. Metci su nosili žig tvornice Remington Arms Company, Union Metallic Cartridge Company, Winchester Repeating Arms Company i United States Cartridge Company.

Grad i okolicu.

† Gjorgje St. Dobrivojević.

1. februara ove godine umro je u Nežidaru Gjorgje St. Dobrivojević, apsolirani pravnik. Pok. Gjorgje je sin Steve Dobrivojevića, jednog od najstarijih beogradskih advokata.

Dar.

Gospodin Norbert Goldner daravao je u ime Aloisa C. 10 K za austrijski „Crveni krst“. Svota je položena u uredništvu „Belgrader Nachrichten“-a, i već je pivedena svojoj svrsi.

Otvaranje „beogradskog orfeuma“.

U petak 16. marta biće prva prestava „Beogradskog orfeuma“ sa odabranim programom u ranjioj dvorani „Boulevard“-a. Preko dan će blagajna biti od 10. marta otvorena u gospodionici „Opera“. Sve ostalo objaviće se naknadno.

Pruga Tetovo—Gostivar.

Iz Skoplja nam piše, da je ovih dana dovršena nova željeznička pruga u sklopu kolosjeka Tetovo—Gostivar.

Razvoj bankarstva u Turskoj.

Danas je u Turskoj opšti interes okrenut bankarstvu, pošto je osnovana narodna otomska kreditna banka s kapitalom od 4 milijuna turskih lira. Sada se u Turskoj uviđa, da sva dosadašnja bankarska preduzeća nisu bila od pomoći turskom finansijskom položaju. Ova čudna pojava ima da se pripše političkim prilikama, jer male i velike kapitaliste nisu imali povjerenja u javna preduzeća i dionička društva. S toga ne bijaše ni moguće, da se osnuje kakva banka u pravom smislu reći. Nu ipak valja odmah istaknuti, da strani finansijski zavodi nisu uvijek gospodovali nad turskim finansijskim i privrednim krugovima. Do pred pola stoljeća u Carigradu, doduše, nije bilo banke u pravom smislu reći, ali je za to bilo pričično bogatih i moćnih privatnih bankara, kao što su Baltazzi, Aleon, Lorrando, Kamondo i Zarifi. To su bili tako zvani „Galata-bankieri“ (galatski bankari), koji su bili mjerodavni na tržištu i u vladini poslovima, a koji su pravili lijepe poslove s vladom. U ono doba u Turskoj nije bilo zasebnog opštег ministarstva finansija, te je svako ministarstvo vodilo za sebi gru po svojim prihodima i rashodima. Kada bi trebalo, onda bi se ovo ili ono ministarstvo obratilo na kojega od ovih bankara. Bankari bi uz vrlo teške uslove davali ministarstvima novaca (predjmove), a odnosno bi ministarstvo bankaru jamiclo svojim prihodima, te je tako bivalo, da su do končne isplata zajmova državni prihodi tekli pravo u džepove ovih bankara. Nu nije samo država uzimala takve kredite: uzimali su ih i novinci i državni lifieranti. Kada bi se tako kod tih bankara nakupili poveći iznosi dugova u svrhu podmirenja plata činovnicima te dobavljačkim potraživanjem, onda bi odnosne vlasti dale u zalog neke državne prihode na nekoliko godina, pa se je tako dešavalo, da su „galatski bankari“ na desete godine naplaćivali državne prihode, uslijed čega je i dolazio do zloupotreba na štetu države.

Narodna privreda.

Skopski opštinski budžet.

Sastavljen je i potvrđen od okupacione vlasti budžet grada Skoplja za 1917. godinu, i to u sljedećem iznosu:

Redovni prihodi	1.126.700 leva
rashodi	1.010.927
Izvanredni prihodi	9.000
Izvanredni rashodi	124.500

ske te Francuske i Engleske uz tečaj od 110 groša za englesku funtu. Ovo je ugovoren s toga, jer je onda bio vrlo nizak tečaj papirnog novca (takozvane „kajme“).

Ovi su bankari kasnije osnovali pravu banku pod imenom „Banque de Constantinople“. Ova se banka bavila svim bankarskim poslovima, a osobito državnim poslovima. Glavna ova banke bivaše u rukama samih galatskih bankara. Ova je banka više puta turskoj vladi dala velikih zajmova. Tako je za vrijeme od dviju godina, naime od marta 1848. do februara 1849. za Englesku, Francusku i Austro-Ugarsku upućeno svega rimesa za 811.259.500 groša, te je ovo bankarsko preduzeće radio punih sedam godina, u doba, kada se turski privredni život povoljno razvijao. Upravo u ono doba uvedoše se u Turku sarafluci (mjenjački poslovi), jer je država veoma često kovala nove i različite novce. Radi toga se vodila življana trgovina ovim novcima, pa su sve do najnovijeg doba sarafni na turskom finansijskom tržištu igrali veliku ulogu. Prije nekoliko je mjeseci stupio medjutim u snagu zakon o novim vrednostima, kojim se ukida dosadašnji običaj. Time je učinjen kraj mjenjačkom (sarafskom) poslu, kojim su se kao najglavnijom granom bavile banke i nebrojene stotine sarafa, koji je bilo po svoj Turku, i radi kojih je turski novac imao različitu vrijednost u raznim krajevima Turske.

Prvi veliki finansijski zavod u Turskoj kao privatna banka bila je „Ottomanska banka“, koja je 1855. godine osnovana čisto engleskom glavnicom od dva milijuna funti. Ova je banka ponajprije otvorila filijale u Smirni, Solunu, Bejrutu i Galcu. Godine 1862. ovoj se banci priključile francuske kapitaliste, te joj je onda vlada ustupila pravo za izdavanje banknota. Godine 1860. je osnovana banka „Banque de Turquie“, koja je preduzela državni zajam od 22 milijuna. No ova banka nije mogla rasturiti ovaj zajam, zbog čega je vlada zaplijenila predujmove a canto, što je dovelo do toga, da je osnivač banke — Francuz Miles — najzad bio затvoren kao presti varalica. Godine 1864. osnovana je nova banka pod imenom „Société Générale de l' Empire ottoman“ sa dva milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zavod „The Ottoman Financial Association“ s čisto engleskom glavnicom od milijun engleskih funti sterlina. Banka nije imala uspjeha, te je poslije nekoliko godina likvidirala. Godine 1869. je s engleskim i francuskim kapitalom te uz sudjelovanje nekoliko galatskih bankara osnovana bila banka „Crédit Général Ottomane“. Počela je raditi s glavnicom od 50 milijuna turskih lira kapitala. Pri osnivanju ove banke su se u prvom redu sudjelovali pozнатi „galatski bankari“, a među ostalima Baltazzi, Camondo i Zarifi zajedno s nekim njemačkim i austrijskim bankarskim kućama (Bischofheim, Goldschmidt, Sternbruder, Oppenheim i t. d.).

Ova je banka u početku privila dobre poslove, no propala je radi neuspjeha vladinih poslova te je 1893. likvidirala. Godine 1866. osnovan je finansijski zav

CIJENE OGLASIMA:

Osmna jednog milimetarskog retka (42 mm široko staje) 10 helera
 Pripisano: Petina jednog milimetar. retka (70 mm široko) staje 40 helera
 Bilješke: Petina jednog štamparskog retka (70 mm široko) staje Kruna 4
 Mali oglasnik: Jednostavna riječ 5 helera, sa masnim slovima 10 helera.

Dipl. Dentista

Beograd

Kralj Milan ul. 57
 specijalista za izradu vještač-
 i ukrina na više sa trogodiš-
 jom garantom po najbo-
 joj američkoj metodi, Vrši
 spravke i prepravke. Čine
 smjerene. Prima od 8-12
 2-6. 29203-1

Namještenja.

Traži se mladja poštana
 devojka za sav domaći posao
 kod para bez dece. Marković,
 Bogojavljenska ulica 16.
 29384-3

Razno.

Prvo-klasni Mode-Salon
 Gertrude Brašelova

Beograd, Balkanska ul. br. 2,
 Ispat, preko puta Hotel Moskva
 prima na izradu sve vrste ha-
 jina, kostima, mantlova i t.d.
 po najnovijim žurnalima, cene
 uverene, 29304-5

KORESPONDENCIJA.

Jovanu Premoviću, Gene-
 va. Učitivo se obraćam s mol-
 bom da izvežem o mome mužu
 Mihailu Jevđenjeviću, podna-
 redniku, komesaru IV telegra-
 fskog odjeljenja III armije, koji
 mi se ni do danas nije javio.
 Učitivo Milica Jevđenjević Ta-
 banovacka Nr. 4, Beograd.
 29211-8

Jovanu Premoviću, Ženeva
 za potporučnika Vidoja Jova-
 novića, pri štabu dunavske di-
 vizije. Dragi Vidoje! Ja sam
 novac primila i svoju 4 karte.
 Molim me, kad si živ i zdrav.
 Molim svi živi i zdravi. Jav-
 ljavaj se. Pozdravlja te čovjeka
 Ženja Čehovica Jovanović selo
 Dudiča pošta Sopot. 29214-8

Gospodinu Savi Aranickom
 članicom Uprave Fondova — Krt.
 Poslali novac, primila sam, sa velikom zahvalnošću.
 Molim Vas, da mi se i dalje
 želite. Isto tako molim i za moju
 sestru, gdje N-taljne početke. Ko-
 ste Kostić profesora, na čemu
 Vam obe zahvaljujemo. Kata
 O. Teščeva, Kosmaj'ska 46.
 Beograd. 29218-8

Gospodinu Štefanu Špoljariću,
 Ženeva. Primili poslati novac.
 Molim Vas, da mi se i dalje
 želite. Isto tako molim i za moju
 sestru, gdje N-taljne početke. Ko-
 ste Kostić profesora, na čemu
 Vam obe zahvaljujemo. Kata
 O. Teščeva, Kosmaj'ska 46.
 Beograd. 29218-8

KORESPONDENCIJA.

Züricher Bureau für Aufsuchung Ver-
 misster, Zürich, za Vladimira Barjaktaro-
 vića, eskadron Kraljeve Garde: Dragi Vlaj-
 ko! Tvoju kartu smo dobili i videli smo,
 da si naš prvi oglas pročitao, što nas je
 veoma obradovalo. Mi smo kod kuće sví
 živi i zdravi, za nas ne brini. Tako isto i
 Žikina familija zdravo je i prijatelj Rajko-
 ja i Dušanovića. Izvesti nas, šta je sa Bo-
 žom Donićem, jer smo čuli nepovoljan glas
 o njemu. Javi nam za Miku Mirinog, znaš
 li što god. Izvesti nas za sve naše i sve
 iz Velike Plane, za koje znaš. Odgovori
 odmah i javljam se češće. Pozdravljamo te
 svi i otac, Petar Barjaktarović, iz Velike
 Plane, okrug smederevski. A. 2233-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va, Case 3545. M. B. Molimo vas lijepo,
 kao plemenitog čovjeka, da izvolite posre-
 dovati kod nadležnih za naše primanje i
 to: Živan Stojadinović, čuvar pruge Že-
 ljezničke, No. 78. karaule iz sela Ribnika,
 srez bješčki, okrug moravski, diploma No.
 35727/10 od 26. februara 1911. godine, opte-
 rećen sa porodicom od četiri člana, bez
 ikavkih dohotaka, bedno dane provodim,
 Jagodinu; — Slavka Dimitrijevića žena
 Danica, desetara pruge Željezničke, koju
 je Slavko kao desetara bio na stanici u Ze-
 lenikovo, novo-oslobodjenih predjela. Da-
 nas živim bijedno, opterećena sa petoro
 djece nejake, plata je bila 90 dinara, živim
 u Bagradu, srez bješčki, okrug moravski.
 pošta Jagodina, No. 55. Unaprijed vami
 gospodine Premoviću ostajemo vječito
 blagodarni, Živan Stojadinović, čuvar pruge,
 i Danica žena Slavka Dimitrijevića, de-
 setara pruge Željezničke. 29233-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va, Case 3545. M. B. Molimo vas lijepo,
 kao plemenitog čovjeka, da izvolite posre-
 dovati kod nadležnih za naše primanje i
 to: Živan Stojadinović, čuvar pruge Že-
 ljezničke, No. 78. karaule iz sela Ribnika,
 srez bješčki, okrug moravski, diploma No.
 35727/10 od 26. februara 1911. godine, opte-
 rećen sa porodicom od četiri člana, bez
 ikavkih dohotaka, bedno dane provodim,
 Jagodinu; — Slavka Dimitrijevića žena
 Danica, desetara pruge Željezničke, koju
 je Slavko kao desetara bio na stanici u Ze-
 lenikovo, novo-oslobodjenih predjela. Da-
 nas živim bijedno, opterećena sa petoro
 djece nejake, plata je bila 90 dinara, živim
 u Bagradu, srez bješčki, okrug moravski.
 pošta Jagodina, No. 55. Unaprijed vami
 gospodine Premoviću ostajemo vječito
 blagodarni, Živan Stojadinović, čuvar pruge,
 i Danica žena Slavka Dimitrijevića, de-
 setara pruge Željezničke. 29233-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Najpokornije vas molim, da izvestite
 moga brata Ljubomira Burmazovića, So-
 ljun. Majka, otac, Aca, iako i prija Du-
 nja zdravo smo, njega, snaju i Micu mnogo
 pozdravljamo i molimo ga, da nam se
 češće javlja. A momu bratu Milošu Bur-
 mazoviću p.poručniku 3. pješadijskog pu-
 ka, 1. poziva, moravsko div., uputite slede-
 će: Moj mili brate Miloško! Vjest o tebi,
 da si nam živ za nas je radost i sreća. —
 Nekoiko vtorih karata primili smo, kao i
 posljednu od gospodina Bogavca, u kojoi
 nas najopširnije o tebi izvještava. Majka,
 otac, Aca i ja zdravo smo, ne brini ništa.
 Ja tebi i Ljubi vrlo često pišem. Ne znam
 da li moje karte dobijate. Javljam nam se
 češće, jer to je naša radost. Pozdravlja te
 i ljubi sestra, Ljubica Burmazović, Eliza-
 betstrasse No. E/1, Kraljevo. 29296-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz
 karte Andrije Bradića saznao, da je 1. no-
 vembra 1916. poginuo. U isto vrijeme molim
 sve moje prijatelje i poznanike, da iz-
 vestite Vitomira ako je živ, da su svi nje-
 govi kod kuće kao i zet Perović živi i zdravi,
 i za njim mnogo zahrinuti. Svi unaprijed
 mnoho blagodari Andrija Vučanac, trgovac
 iz Raške. 29217-8

Gospodinu Jovanu Premoviću, Žene-
 va. Umoljavam sve studente a naročito
 Rišćane, koji se nalaze izvan Srbije, a pre-
 venstveno gospodu: Tihomira Šarkovića,
 Žarka Čajkanovića, Branka Corbića, Tomu
 Trifunovića, Aleksu Novakovića, Ananiju
 Stefanovića, Boška Marićića, Jevtu i Mila
 Kašića, Stevu Saviću i sve druge prijatelje
 i poznanike, da me izvestite o momu sinu
 VITOMIRU VUJANCU, koji je bio poruč-
 nik-komandir 3. čete, 2. bataliona, 2. mor-
 avskog prekobrojnog puка, 3. poziva, da li
 je živ i zdrav, i gde se nalazi, jer sam iz